NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. V Ljubljani v sredo 24. oktobra 1855. List 85.

Nekaj o sadežu „asfodil“ imenovanem.

Pred več mesci me je ptuj gospod vprašal: ali ne raste tisti sadež, ki so ga „Novíce“ zadnjikrat omenile in se asfodil imenuje, tudi pri nas in kako bi se dobil, ker ga neka družba misli za žganje rabiti.

Po tem takem bi utegnilo prav biti, da kar vemo, povemo od tega sedaj tako hvaljenega in res hvale vrednega sadú kaj več, da ga bojo naši domačini bolj poznali in za svoj prid obračali in pa pomnožili, da nam ne zgine drugam.

Bere se od tega sadú v nekem nemškem rastlinopisji, da že v starih časih so korenine te rastline kakor salato z oljem in soljo jéli, štible pa v žerjavici pečene kakor posebno sladkarijo vživali. Ne vémo, ali mnogim drugim vendar ta sad ni tako dobro dišal, ali da ga ni bilo dosti dobiti, — to je gotovo, da poslednji čas se ni nič kaj slišalo od tega sadeža, dokler je zadnji čas začel pozornost svetá na-se obračati, da je za žganjarije kaj dober.

Čeravno ne obilno, raste asfodil vendar tudi divji pri nas na Krajnskem; že pred več leti sem jez te rastlini, ki se botaniško „asphodelus albus“, weisse Gilbwurz oder Goldwurz, in „asphodelus ramosus“, ästige Gilbwurz oder Goldwurz, po domače pa kraljev kops imenujete, vidil in naberal po senožetih pri Logatcu, Cerknici, Planini in Černomlji, in nektere v tukajšni botaniški vert zasadil, kjer se še sedaj nahajate in tudi v pusti zemlji prav dobro obnašate.

Da bi lahko vsakdo to rastlino spoznal, jo hočem bravcem enmalo bolj natanko popisati.

Ima asfodil mesnate za pavec debele, stručicaste ali podolgaste v šope izrašene korenine (res kakor georginije), ki so od zunaj krompirjeve barve, znotraj pa rumene; iz korenin se peresa tudi v šopih še čez en čevelj dolge, ozke, špicaste na tri robe in nekoliko loču podobne izrašajo, ki so v sredi enmalo votle.

Izmed imenovanih peres se pa izrašajo čez 2 čevlja dolge, gladke štible brez peres, ki so proti verhu nekoliko vejčaste; verh teh vejic se izrašajo cvetni reclji v podobi ozkega, podolgastega grojzdja; na recljičkih so pa drobnim lilicam podobne, bele, v 6 peresic razcepljene cvetne kronice, kjer so po unanji strani neke majčkine, rudečkaste risice, za kterimi kožčasti, černikasti peresčiki stojé. Semenišča so okroglaste, zunaj s tremi robci, znotraj s tremi predalčiki, v kterih trivoglate ali zobate černe zernja ležé. A. F.

Asfodil je starodavno znana rastlina, kterej slovansko imé je čepljec; v Dubrovniku pravijo mu zlatoglav (po latinsko „asphodelus ramosus“). Že nekdanji narodi so jo poznali; stari Pelazgi so jedli njene čebulici podobne korenine; posvečena je bila Cereri in Proserpini; mislili so, da ima čudovite zdravilske močí v sebi; tudi so jo na grobe sadili. Starogerški pesnik Homer v Odiseji pripoveduje, da po prelepem prebivališču umerlih rastlo je zlatoglava obilno. Dan današnji sadijo Japanci to bilje po grobnicah; redijo ga tudi v loncih, ktere na nadgrobne kamne postavljajo. J. Š.

Od setve gojzdnega drevja.

Sadba z drevjičem.

(Dalje.)

Pred sajenjem naj se imajo vsi spremisliki od podnebja, zemlje in nje lege in od izbere drevja pred očmí. Potem pa se mora vediti, ktera dôba je nar boljša za presadbo vsakega drevja, kako da se sadeži izkopljejo, luknje delajo, in kako se sadí in vse oskerbuje. Sadijo se drevesa v jeseni kadar listje odpade, v spomladi prej ko se sočijo in dokler popje žačenja otekati in poganjati, tudi pozimi ob jasnem vremenu.

Dobro je saditi v jeseni in pozimi, če se zavolj pomanjkanja vode zasajene drevesca dobro zalivati nemorejo; dež in sneg opravita, da se parst korenin dobro prime, v jami vleží, in da vohkoto (mokroto) bolj v sebi derží, kakor če so bile drevesa na spomlad brez zalivanja posajene. Zato ob ti dôbi posajeno drevje tudi boljše ozelení, kakor po spomladanski sadbi. Če je pa mogoče in lahko posajene sadeže kmali prav dobro zalivati, kar tako težko ni, kakor se morebiti misli, takrat je spomladanska sadba boljša, in to se lahko razume. Sadeži namreč v jeseni ali pozimi vsajeni so celo četert leta ali skorej celega polleta v zemlji le zatlačeni, nezmožni ozeleneti ali živeža serkati v se, in tako rekoč mertvi; pred se jim utegne kaj napčnega prigoditi, zakaj v takem stanu do spomladi zmiraj le hirajo. Sadeži pa na spomlad izkopani malo pred ko vse oživí ali ozelení, in sopet zdajci presajeni, le malo časa v svojem spanji in hiranji ostanejo, in hitro spet na novem prostoru porastejo. Pa skerbeti se mora pri sadbi te dôbe, da se sadeži dobro dobro zalivajo, da se rahla parst korenin povsod prime, in da nič praznega vmes ne ostane, drugač se rahla zemlja osuší, in sadeži poginejo. Vselej tedaj, kadar se sadeži lahko zalivajo, naj se sadé spomladi; kadar pa vode ni, na jesen, ali pozimi v jasnem vremenu.

Jamice ali luknje za sadeže se morajo delati pred sajenjem ob kteri koli letni dôbi si bodi. Posamezni gospodarji bodo prav storili, to delo poleti, ko je dolg dan in manj delavcov treba, opravljati; za soseske pa je nar boljše v jeseni, kadar druzega dela na polji ni, jame pripravljati, da lahko vsi sosedje pripomorejo. Za odraščene sadeže je pol leta poprej jame pripraviti vselej koristno zato, da se izkopana parst tako rekoč spraší in zrahljá; za majhine sadeže pa se malo pred sajenjem jamice delajo, drugači bi izkopano parst preveč trava prerastla, in rahle zemlje pri presajanji ne bilo.

Dosti zaleže, koliko saksebi se jame kopajo, in sadeži vsadijo. Kolikor mlajši so sadeži in kar se

manj za naprej po svoji lastnosti in rastenji z vejami razširijo, bolj na gosto se morajo saditi, in nasproti imajo bolj poredkoma stati, kolikor so starši in za naprej širjo oberšo delajo. Za majhine poldrugi do 3 čevlje visoke sadeže naj se jamice 3 do 4 čevlje saksebi naredé, za večje po 6 do 10 čevljev visoke sadeže pa je treba 6 do 8 čevljev medprostora. To se govorí, če hočemo gosto drevje zrediti. Po spašnikih pa, kjer ima paša ostati, in kjer se drevje za oboje saditi hoče, za senco živini na paši in za rabo lesa, naj se jame izkopljejo po 4 do 6 sežnjev vsaksebi.

Delajo naj se jame po redu tako, da bojo ravne odperte verste viditi od vsih krajev; naj se za to vervica raztegne in po nji se jame kopljejo v pravšnih razstopih ali razprostorkih; tako se po vsaki versti prej dela, in perva jama druge verste vselej med dvema prednjima pričnè, da bo vse dobro in lepo narejeno, kar tudi k rasti drevja pripomore, zato da se sadeži lahko obrastejo, eden drugemu z vejami nič ne zabavljajo. Široke in globoke morajo biti jame po primeri korenin sadežev, raji enmalo prevelike, kakor da bi se moglo potlej pri presajenji kopati. Za sadeže pavca debele skopaj jame blizo 3 čevlje široke in poldrugi globoke; persta debelim deblicam boš jih naredil 2 čevlja široke in enega globoke; za tako majhne ali še manjše sadeže je bolj priročno, če se namesto posamnih jam jarki naredé z medprostorom potrebnim. Zemlja izkopana na verhu, in pa rušinja se dene na eno stran, zdolnja pa nasproti, da jo je pri presajanji lahko zbirati, kar opravo sadbe zlo podvizuje. (Dalje sledí)

Zgodovinske rečí.

Krajnsko zgodovinsko družtvo — Cerngrob in več druzega.

Spisal P. Hicinger.

(Dalje.)

V tem tedaj dela zgodovinsko družtvo; blago in pripravo nabira, spravlja, zverstuje, obdeluje, da bi prihodnji pisatelji naše zgodovine bolj pri rokah našli potrebne pomoči; izdeluje pa tudi po samem mnogotere strani naše zgodovine; tako dasiravno še ne stojí celo zidanje skupaj, je vendar že semtertje temelj dobro vložen, in se tudi stene tukaj in tamkaj bolj ali manj od tal vzdigujejo. Bolj natanko se že določuje, kterega rodovinskega debla da so bili nekdanji stanovavci naše dežele; bolj posebno se dokazuje, kje da so stale te in te stare mesta; razlagajo se starih kamnov napisi, odkrivajo nekdanje terdnjave, skazujejo stare ceste. Nabirajo se spominki iz srednjega veka, prepisujejo ali saj po obsežku zaznamujejo pisma, in gotova dôba za marsiktero zgodbo, ki zadeva celo deželo ali tudi le posamezen del, se je že določila. Tudi za bolj nove čase je družtvo že mnogo storilo, listov, zaznamkov, popisov nabralo, da, ko bi zdaj Valvazor živel, bi lahko za polovico boljše delo izdal.

Vse to se je do zdaj spolnilo, dasiravno je le malo pravih delavcov, in razun gospod tajnika dr. Kluna, kterega zunaj dežele bolj poznajo kakor pa v domačíi, je perstov ene roke skoraj preveč, domače pisatelje in dopisatelje družtva sošteti. Koliko bi se storilo, ako bi le po malem tudi drugi kaj pisali; sej ni potreba povsod učenosti, da se na znanje dá, kadar se je kak star dnar našel, kako staro pismo zadelo, ktera letnica iz bolj starega ali bolj novega časa v kamen vsekana ali v listih zapisana dobila. Tudi tukaj velja:

„Zerno k zernu dá pogačo,
Kamen k kamnu dá palačo“.

Naj k temu svojemu vabilu pridenem še nekoliko posebnega. Za Cerngrob se tedaj vpraša, kteri kraj se po nemško tolmači Ehrengruben.

Ne vém, ali ga je Nemec prav tolmačil, zakaj Cerngrob je pred ko ne toliko kakor čern grob. pri belih Krajncih se še sedanji čas govori cern namesti čern, in cermen, to je, rudeč, namesti čermen; lahko tedaj, da so tudi drugi Slovenci kedaj tako izgovarjali te besedi.

Zakaj pa da se je kraju to ime dalo, od tega pričuje staro izročilo, da so namreč kedaj roparji in tolovaji ondi imeli svoje gnjezdo, ter ropali memo potovajoče, ker je vse okrog velik gojzd pokrival, pot proti Gorici in Italii je pa tam skozi peljala. Še le ko je škof Enicho leta 1283 nemških naselnikov krog Bitnjega, kakor višje v Sorici, vpeljal, je bila tolovajska druhal časoma pregnana.

Kdor pride zdaj do cerngrobske cerkve, s samim pogledom ne bo našel na stenah vse zgodovine, razun da je zidarija gotiška, nekaj starja močneja, nekaj novejša, lepša, — da so nekdaj jezuiti misijone imeli tukaj, in so se čuda godile že od 200 let sem, kakor napis govorí na vratih, — od letnic pa samo eno na zvoniku 1666, ktera gotovo ni nar stareja. Nar bolj zvesto se hranuje tù tako imenovano „rebro ajdovske deklice“ ali prav za prav predpotopske živali, 4 čevlje 8 pavcov dolgo. Škoda, da pri gotiških cerkvah tako malo varujejo letnice, ktere so večidel nekdaj bile v kamen vsekane. Pride zidar ometat sivi zid, pa zameče in zamaže vse brez razločka. Tukaj bi bilo treba cerkvenim gospodarjem poskerbeti, da se taki spominki ohranijo, in ako niso za terdno narejeni, na priliko le na zid zapisani, bi bilo vendar vredno škerl ali plošo kupiti, napis in letnico v kamen vsekati in na pravem mestu vzidati. Jez sem, na pr., ko smo vse letnice pri naši cerkvici zabelili, dal plošo z zlatimi čerkami pod prižnico vzidati s tem napisom: „Stara cerkvica s. Brica šk., zdaljšana pred l. 1631, v farno zvišana l. 1790, v novo sozidana l. 1803, posvečena 5. sept. 1830“. Taka tabla se ne bo lahko zgubila, pa dela cerkvici tudi lepoto.

Od Cerngroba sem več našel v Ljubljani, namreč v bukvah gosp. dr. Costa-ta „Reiseerinnerungen aus Krain“ in pa v nabirnici zgodovinskega družtva v spisu rajnega starološkega fajmoštra Jerneja Božiča. Ondi stojí zapisano, da je doljna cerkev sv. Martina zidana bila že v 12. stoletji, zgornja cerkev pa pozneje; pri nekem imenu je bila začerkana letnica 1493, na turnu *) pa 1551. Vendar to je tudi vse, kar vém; basni od „velikanske deklice“, ktera je stala z eno nogo na Šmarjetni, z drugo na Šmarni gori, nočem ponavljati; smešno se mi pa pri takih pravlicah vendar to dozdeva, da ljudem ne pride v spomin, češ, 4 ali 5 čevljev dolgo rebro je vendar premajhno za tako deklicco, še ko bi bila dete v povojih!

(Konec sledí.)

Dobrodelni Džafar.

Iztočna povest.

Arabsk pesnik, kterega je Džafar velikodušno podperal, je po njegovi smerti svojega dobrotnika grob poiskal; vergel se je nad-nj bolečine prevzet in celo noč ondi v solzah prebil. V sanjah se mu je prikazal žlahni Barmekid ter rekel mu: „To je božja naklomba. Jez sem ti živež dajal, zdaj pa sam več ne živim; bivam v grobu, namesto v palači. Moji dnevi so bili šteti, vendar naj kratkota mojih dní tvojih ne ogrenjuje. Pojdi v Bassoro, in reci tergovcu tretje štacune: „Barmekid Džafar te zaklinja, da mi daš 3000 cekinov. Zaklinja te pri spominu na bôbe“.

Pesnik se zbudí z naj večjim zavzetjem: „Moja sanja je resnična — zavpije — če je koli kdaj sanja resnico govorila; ako bi pa tudi še vlastni podpis Barmekida imel, vendar bi mi nikdo ne verjel. Naj bo! Vse ćem pred zgu-

*) Beseda turen menda ni ptujka, ampak indo-europejska, po koreniki tur, bik, verh; latinsko turris, nemško Thurm, hebr, tur, cor. Pis.

biti, ko zaupanje v svoje dobrotnike. Bog te blagoslovi, Džafar!“

Podal se je v Bassoro in drugi dan poiskal zaznamovano tretjo štacuno velikega terga. Ondi vidi tergovca sedeti na voljnem blazinišču, ki sta ga mladenča služila, kterih eden se je s tem kratkočasil, da je bogato svilovino odrezaval in prirezaval, drugi pa s tem, da je zlato in srebro vagal. Pesniku, vidšemu te znamenja blagostanja, serce jame upadati, mislečemu, da se mu bode bogati gospod v zobe smejal, ako bi mu čudne sanje razkladal, ter ga prosil za podporo v imenu bobov. Vendar pa slednjič premaga čutje sramí, ter pozdravi tergovca. Ta mu prijazno odzdravlja, ter ga vpraša, s čim da mu more postreči. „Ne prosim te ničesa, ko poterpljenja, da me poslušaš“.

„Govori!“ —

Tedaj mu pové svoje sanje, ter ga slednjič poprosi za podporo v imenu bobov.

„Za Boga!“ — odgovorí tergovec — „ako bi bil 30 do 50.000 cekinov potirjal v imenu moje hvaležnosti za bobe, ne bil bi ti mogel odreči prošnje tvoje“. Pri tej priči zapové mladenču, ki je zlato in srebro vagal, da naj pesniku podá tri mošnje zlata. „Kakor je res, da je Bog velik!“ reče pesnik na to, „vendar ne vzamem poprej tega zneska, da mi poveš, kaj pomeni ta hvaležnost v imenu bobov“. — Tergovec mu obljubi to razložiti, ter ga seboj domú pelje. Prideta v veliko palačo, čigar veža je bila razsvitljena s svetilnami iz sandalovine, ktere so na svilnih trakovih visele. Trideset robov in trideset robinj mu je nasproti prišlo. Stene sob in stanic so bile bogato pozlačene, tla z marmorjem vdelane, okna so bile iz čistega kristala. Vsedeta se v kiosku, iz kterega se je na eno stran na palačo, na drugo stran na vert gledalo. Miza se je šibila pod bremenom jestvin, in ko so slednjič šerbet ponujati jeli, poprime gospodar besedo ter tole pripoveduje:

„Jez sem bil njega dní v Bagdadu, kjer sem se borno s tem živil, da sem bob prodajal; vse moje premoženje bila je merica boba. To je bil moj kapital in obresti, s kterimi sem mogel sebe samega in svojo rodovino živiti. Nekega dné, v deževnem letnem času, je 24 ur lilo neprenehoma ko k sodnemu dnevu, da so bile vse ulice pod vodo, in da je bilo skoraj nemogoče, iz hiše stopiti. Rečem k svoji ženi: „Danes slaba kaže, kako hočem vèn pri takem vremenu, in kdo bode bob kupoval?“

„Slava bodi Bogu“, pravi žena, „on nam bo pomagal iz te zadrege. Bati se je sicer, da, ako greš na ulice, dež ti vès bob spridi; vendar pa poskusi srečo, znabiti vendar le kaj prodaš, da nas danes preživiš“. Vpotim se tedaj z merico na glavi. Dež je neprestanoma lil, ko da bi se bili vsi nebeški jezovi poderli; bredel sem do kolena po vodi, vtrujen vès in potert od skerbí. Vezir Džafar in njegova sopruga sta stala ta dan na pokritem balkonu svoje palače, ko da bi se bila radovala gledaje na ulice, ki so bile rekam podobne. Zagledaje me reče vezir k svoji ženi: „Vidiš li tega človeka z merico boba na glavi, ki brez strahú po ulicah korači, ko se celó težna živina komaj po koncu vzderžuje? Ali je preubog, ali prelakomen, da si v takem vremenu toliko upa. Je li uno, morava mu pomagati“. Vezir pošlje po-me, ter me vpraša, kaj da me je nagnalo, iti iz hiše v takem vremenu? „Revšina in glad“ mu odgovorim — „kako bi sicer svojo rodovino preživil za današnji dan!“

Džafar pogleda svojo ženo ter reče: „Te besede mi serce podirajo“. — Na to skliče celo hišo; več od 100 oseb se je sošlo, imenitnih in nizkih. Vezir jim reče: „Kdor me ljubi, bode boba nakupil, kolikor koli ga bode mogel!“ Tedaj pa se jamejo drug druga pretekavati za moje bobe, — v kratkem je moj okrožnik poln zlata in srebra in moja merica z bogatim blagom napolnjena, okoli 1000 cekinov vrednosti. — Ko vse poprodam, me upraša Džafar: „No, imaš li še kaj boba?“ „Za Boga!“ mu odgovorim, „le še tega-le!“ — Vzame zadnji bob, ga položí med sebe in svojo ženo, ter ga oklicuje, ko na kaki dražbi, med njima obema. „Koliko daš?“ upraša svojo ženo. „1000 cekinov“. Džafar jih ponudi 2000, žena 3000. Tako drug druga prestregata do zneska od 20.000 cekinov, kterih polovino je vezir, polovino pa njegova sopruga plačala. Zapové po tem, da mi hlapci dnar na dom nesó, kamor kmalo sam dojdem v slovesnem sprevodu, kjer je moja žena od veselja skoraj ob um prišla.

Skleneva tedaj, zapustiti Bagdad; zakaj tako berzo obogatevša bila bi v zasrambo bila svojim starim znancem, ki bi bili prebogatega boboteržca zasmehovali. Vsadiva in vravnava se tù v Bassori, kjer se moje tergovanje kmalu vpomore, da sem prišel do svojega sedanjega blagostanja, ktero zgolj Džafarjevi darovitosti dolžujem. Njegovo smert pozvedši sva se v černo oblekla, in z nama cela najna hiša, ter sva veliko 1000 cekinov med uboge razdelila za pokoj njegove duše“.

Pesnik se je združil s hvalno pesmijo tergovčevo, ter je slavil in hvalil svojega dobrotnika tudi po smerti.

Novičar iz austrijanskih krajev.

Od savinske doline 20. okt. Ljudje ne pomnijo tako prijetnega milotoplega vremena, kakor ga imamo to jesen. Nebo je jasno, sončni so dnevi, zvezdate ne prehladne nočí. Kmetovavci pospravljajo veseli obilne pridelke, zlasti ljubo ajdino, ktere tudi, kakor pravijo, že deset let niso pridelali toliko pa tako lepe kot letos. Tudi krompirja dorastlo je lepega in zdravega dovelj, posebno kjer je bil v suhi, ne premastni, bolj peščeni zemlji sajen. Med tem je vse živo po vinskih goricah; povsod je vesela tergatev; možnarji pokajo, ter vabijo goste na prisojne nograde: kajti, kamor poprej nemila toča ni bila zadela, večidel polno je tertje presladkega grojzdja. Ondi bo tedaj rujnega vinca dovelj, pa tudi dobrega precej. Tako vidimo, da nebeški oče po naši dolini blagoslovil je očitno delo in trud marljivega kmeta, da mati zemlja obrodila je obilno sadú; vendar je kruh majhen in dragina ne poneha! Odkod izvira to? Od pokupljevanja in zavlačenja poljščin v ptujino in od podraživnega barantanja z žitom sploh.

Skupljujejo namreč nesramni dobičkarji poljščino, posebno krompir, sočivje in žito, ter pošiljajo velike vozove teh stvarí v Terst, odkodar gré vse to Bog vé kam po širocem morji. Kratkovidnemu kmetu ni veliko pomagano, ko se pustí po barantačih omamiti (včasih celó prej vpijaniti), da jim pridelke svoje po nizki ceni prodaja. Ker nekoliko sadežev mora prodati, bolje mu jih plačujejo mestijani, kakor nezvesti predkupovavci, ki ubogega pa neumnega kmeta derejo, kolikor morejo. (Res je, da kmetje dandanašnji potrebujejo več dnarja za mnoge plačila; ko bi pa le tudi poplačevali, kar so dolžni! Veliko skupljenega dnarja se verže koj kerčmarjem v žrêlo, na zimo pa ni ne dnarja, ne živeža.)

Bi li ne bilo mogoče, da bi se nevgodno skupljevanje in zavlačevanje živeža kaj ustavilo ali saj omejilo v današnji dôbi, v kterej ljudstvo samo nima hrane dovelj? Morebiti bi slavne županstva ali kmetijske družbe zamogle sprožiti kaj o tej važni zadevi na dotičnem mestu? Gotovo bi jih slavilo za to hvaležno občinstvo. J. Š.

Iz Ljubljane. Včeraj popoldne smo pokopali mnogospoštovanega in slavnoznanega umetnika gosp. Matevža Langus-a, ki je v nedeljo v 63. letu svoje starosti umerl. Čeravno ne več mlad, je bil vendar še terden in delaven do konca svojega življenja, kar, zraven več druzega, pričajo poslednje njegove lepe dela v tukajšni frančiskanski cerkvi. Ime njegovo bo po deželi, kjer si je v marsikteri cerkvi s svojo umetnostjo postavil lep spominek, čislano živelo še pozne véke in v zgodovini naših domačih umetnikov se bode vedno imenovalo v pervi versti. Naj verlemu rojaku, ki se je

veliko trudil v življenji svojem, bode zemljica lahka! Hvaležni smo gosp. Ivanu Kukuljević-u, da nam je v življenjopisu bolj razločno ohranil delavnost rajncega.

Novičar iz raznih krajev.

Višja sodnija je v nekem primerleji razsodila, da koga djansko razžaliti se ne pravi le njegovemu životu kaj žalega prizadjati, temuč tudi, če se mu s pestjó žuga, zabavljica popeva itd. — Ker se še zmiraj primerja, da se včasih pisma pečatijo s štempeljskimi markami, so c. k. pošte vnovič razglasile, da štempeljske marke na pismih nimajo nobene veljave in da se s takimi pismi ravná kakor da bi bile brez mark. — Vrednost vsih deržavnih (cesarskih) posestev se ceni po poslednji cenítvi na 340 do 350 milijonov gold.; gospodarstvo teh grajšin pa je, žalibog! bilo drago in slabo tako, da, posebno na Ogerskem, nektere nič niso nesle, marveč se je moglo vsako leto še več tisuč gold. doplačevati; sploh se more reči, da dohodki so komaj bili en gold. od sto; — sedaj ko se je po železnicah pot vsim pridelkom na vse straní odperla in se bo drugač gospodarilo, bojo tudi vrednost teh posestev in njih dohodki vsi drugačni. — Konec lanskega leta se je štelo vsih prebivavcov našega cesarstva 39 milijonov 411.309; med temi žensk 20 mil. 138.699, možkih pa 19 mil. 272.610; po tem številu je tedaj cena ženstva poskočila, ker pred se je zmiraj slišalo govoriti, da 11 žensk pride na 1 možkega. — Kar je na Dunaji meso tako drago (17 kr. funt), pokoljejo na teden le kakih 170 volov ali še manj; pred so jih poklali 200 ia še več. — Kolere je še zmiraj dosti po svetu; v Katanii na Sicilijanskem je tak strah, da vsi premožniši prebivavci, vradniki, duhovni in zdravniki bežé; le revni so ostali, ki nimajo nikamor iti; čedalje bolj se res poterjuje resnica, da kurajže ne iši na Laškem! — V Binkovicu, neki vasi eno miljo od Ratibora v Šlezii, se je primerilo, da so unidan nekega kmeta, ki je za kolero umerl, v zaperti trugi v cerkev prinesli, ker za pokopati še ni bil. Ponoči zasliši čuvaj memo cerkve gredé neko terkanje in stokanje v cerkvi; na to zažene hrup, ljudjé prileté skupaj, odpró trugo — in merlič vstane od smerti. Ko so mu obleko poskerbeli, gré domú sila lačen in žejin; vesela žena mu berž napravi jedíl, in ko se najé, gre spat. Drugo jutro ga hoče žena vprašati, je li je dobro spal; al ne dobí odgovora, — čez 3 dní so ga vdrugič pokopali. — Rusi so v Krimu 17. t. m. spet zgubili eno terdnjavo: Kinburn imenovano. Goršakov piše takole: „Po strašnem bombardovanji je bila Kinburn posadka, ki se je nekaj časa dobro branila, primorana to terdnjavo zapustiti; ob treh popoldne je je posedel sovražnik“. V ti terdnjavi je bilo 1500 rusovskih vojakov, kterih poveljnik je bil Konović; 70 topov so popustili. Kinburn (poglej naš „zemljovid“) stojí ob černam morji in Dnjepru in je važna terdnjava zato, ker je v sredi med notrajno deželo in černem morjem; leta 1736 so jo Rusi Turkom do tal pokončali; pozneje so jo Turki spet v svojo posest dobili, leta 1775 pa jo za vselej odstopili Rusom.—Sicer se še zmiraj nič gotovega ne vé, kaj namerjajo Francozi in Angleži v Krimu. Goršakov je 17. t. m. le to naznanil: „Neprenehoma dohajajo sovražne ladije z vojaki; ob bregovih bajdarske doline so že 3 divizije, v dolini je četerta“. Iz francozke in angležke armade pa se sedaj nobena novica več ne zvé, ker sta vojskovodja zapodila vse ljudí preč, ki so svetu že pred razglasovali vse, kar se je imelo zgoditi. — Car Aleksander je bil poslednje dní še zmiraj v Nikolajevu. — Še nikoli se niso v Toulonu in Marselji delale tako silne priprave za vojsko, kakor ravno sedaj. — V mestu Calais (Kalé) so ondi bivajoči Angleži 8. dan t. m. praznovali pad Sevastopolja s silno pojedino, za ktero so celega (ne razsekanega) vola spekli, ki je vagal 14 centov in pol; 600 oseb je sedelo okoli velikana na velikem tergu imenovanega mesta.

O zadevah sadnega drevja.

Ker se bliža naj pripravniši čas za presajanje sadnega drevja, ponavljam undanji oklic v „Oglasniku“, da je po sklepu naše radodarne kmetijske družbe veliko veliko divjakov na družbenem vertu pripravljenih, ki se brez plačila dajó duhovnim in učiteljem, kteri se v ljudskih šolah na kmetih pečajo s podukom sadjoreje in napravo sadnih sadišč v ta namen. Naj se tedaj tisti gospodje, ki želé divjakov imeti, oglasijo kmali, da prejmejo drevesa še to jesen.

Tudi je več sto žlahnih sadnih dreves po nizki ceni tù na prodaj, kjer se tudi, kakor sem že na znanje dal, mnogoverstne druge semena dobrega jedra in nizke cene dobivajo.

J. Zalokar.

Pad carstva serbskega.

Národna serbska.

Je priletel sokol tica siva
Od svetišča od Jeruzalema
In on nosi tico lastovico.
To pa ni bil sokol tica siva,
Ampak bil je sam svetnik Ilija,
On ne nosi tice lastovice.
Ampak pismo Božje porodnice,
Ga prinese caru na Kosovo,
Spusti pismo caru na koleno;
Samo pismo caru govorilo:
„Care Lazar, častitega roda,
Ktero carstvo hočeš si zvoliti?
Ali voliš si nebeško carstvo,
Al voliš si posvetno carstvo?
Ako voliš si posvetno carstvo,
Sedlaj konje, vterdi jim jermene,
Pripasujte sablje si junaci
In na Turke planite junaci,
Vsa bot urska pomorjena vojska;
Ako voliš si nebeško carstvo,
Mi postavi na Kosovem cerkvo.
Ji ne stavi temelj iz mramora,
Ampak 'z čiste svile in škerlata,
Pa obhajaj in uredi vojsko,
Vsa bo tvoja pomorjena vojska,
Ino ti, o knez, boš ž njo poginul“.
Ko začuje car le-to besedo,
Misli, na vse straní pomišljuje:
„Mili Bože, kaj in kako hočem?
Ktero hočem si zvoliti carstvo?
Ali hočem si nebeško carstvo?
Ali hočem si posvetno carstvo?
Ako hočem si zvoliti carstvo,
Izvoliti si posvetno carstvo,
Le za kratek čas terpí posvetno,
In nebeško pa v vek do veka“,
Car nebeško si izvoli carstvo
Raji kakor pa posvetno carstvo,
Pa postavi na Kosovem cerkvo,
Ji ne stavi temelj iz mramora,
Ampak 'z čiste svile in škerlata,
Patriarha serbskega pokliče,
Ino dvanajst velikih vladikov,
Pa obhaja in pripravi vojsko,
Ko je vojsko knez u red postavil,
So udarli na Kosovo Turci.
Vodi vojsko stari Jug Bogdane
Z devet sini, devet Jugovići,
Kakor z devet sivimi sokoli.
Vsaki ima devet tisuč vojske,
Ino Jug je ima dvanajst tisuč;
Pa se bijo, sekajo se s Turci:
Sedem pašev bijo in ubijo,
Ko začeli osmega so biti,
Pa pogine stari Jug Bogdane,
In pogine devet Jugovićev
Kakor devet sivih sokolovov,
Z Jugovići vojska vsa pogine.
Planeta u boj Mernjavčevića:
Ban Uglješa in vojvoda Gojko,
In za njima Vukašin kraljevi,
Vsaki s trikrat deset tisuč vojske.
Pa se bijo, sekajo se s Turci:
Osem pašev bijo in ubijo,
Ko začnejo devetega biti,
Poginusta dva Mernjavčevića,
Ban Uglješa in vojvoda Gojko,
Vukašin je hudo ranjen padel,
Njega Turci s konji pogazijo,
In njegova vsa pogine vojska.
Vodi vojsko vojvoda Stepana,
Ima mnogo silno silno vojske,
Silne vojske šestdesetkrat tisuč,
Ter se bije ino seka s Turci,
Devet pašev bije in ubije,
Ko pa jel je desetega biti,
Je poginul vojvoda Stepane,
In njegova vsa pogine vojska.
Vodi vojsko serbski knez Lazare,
Ima Lazar silno silo Serbov,
Sedemdeset ino sedem tisuč,
Pa razganja po Kosovem Turke,
Pač ne dajo gledati se Turkom,
Kako li ne bili boj bi s Turci!
Ino bil bi Lazar Turke zmagal,
Bog pogubi Vuka Brankovića!
On izdade tasta na Kosovem,
Tadaj Turci zmagajo Lazarja,
In pogine serbski knez Lazare,
In njegova vsa pogine vojska,
Sedemdeset ino sedem tisuč,
Vse je sveto in častito bilo
In pred Boga milega stopilo.

Poslovenil C.

Stan kursa na Dunaji 22. oktobra 1855.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	74 7/8	fl.
	4 1/2 „	65 1/4	„
	4 „	60	„
	3 „	45 1/4	„
	2 1/2 „	37	„
Oblig. 5% od leta 1851 B		84	„
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		69 1/2	„
Zajem od leta 1834		229	„
„ „ 1839		119 1/4	„
„ z loterijo od leta 1854		97 7/8	„
„ národni od leta 1854		78 7/8	„

Esterhaz. srečke po 40 fl.		71	fl.
Windišgrac. „ „	20 „	25	„
Waldštein. „ „	20 „	24	„
Keglevičeve „ „	10 „	10	„
Cesarski cekini		5 fl.	18
Napoleondor (20 frankov)		8 fl.	52
Suverendor		15 fl.	20
Ruski imperial		9 fl.	6
Pruski Fridrihsdor		9 fl.	18
Angležki suverendor		11 fl.	10

Nadavk (agio) srebra: na 100 fl. 15 fl.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.